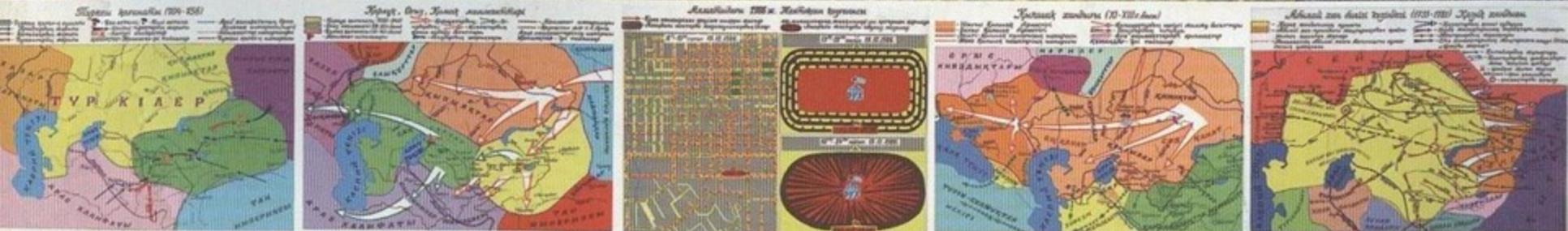

М.Б. Мейірбеков

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫНАН СХЕМАЛЫҚ КАРТАЛАР МЕН ПЛАНДАР ЖИНАҒЫ

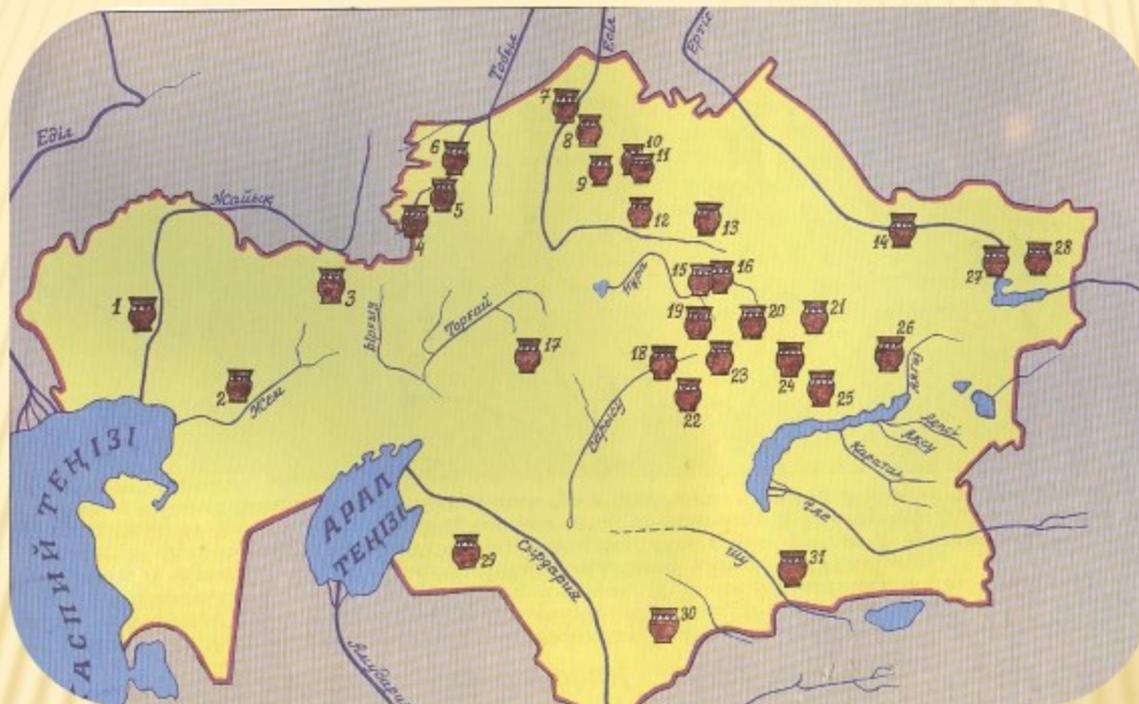

Қазақстандағы тас дәуірінің ескерткіштері

- Палеолит: 1-Арыстанды, Шабақты, Қарасу; 2-Бөріқазған, Тәңірқазған; 3-Обалысай; 4-Жаман-Айбат; 5-Қыдайкөл; 6-Қолғұтты; 7-Семізбұғы. (Ерте пал.) 9-Қызылрысбек; 10-Мүзбел; 11-Батпақ; 12-Қанай ауылы (Орта пал.) 8-Ащысай; 13-Пещера, Свингатка; 14-Четінші Қарабас; 11-Батпақ; 12-Қанай (Кейінгі пал.) 15-Тоқсанбай, Сая
- Мезолит: 16-Бүркітті, Көктас; 17-Дүзбай-6; 18-Мижурин, Боголюбов-2, Явленко-2; 19-Екібастуз.
- Неолит: 20-Қараңғір; 21-Қарақұдық; 22-Жиделі; 23-Қосқұдық; 24-Сексеуіл (Арал маңы тұрақтары); 25-Көкті Жасабұлақ, Темір; 26-Құлсары; 27-Қарғалы; 28-Ырғыз, Қараторғай; 29-Қаратомар; 30-Иман-Бұрлық; 31-Дамсы; 32-Қызыл 33-Усть-Нарын; 34-Зеленая балка; 35-Солтүстік Балқаш маңы тұрақтары (Палеолит, Неолит); 36-Маңғыстау ескерткіштері (

Қазақстандағы қола дәуірінің ескерткіштері

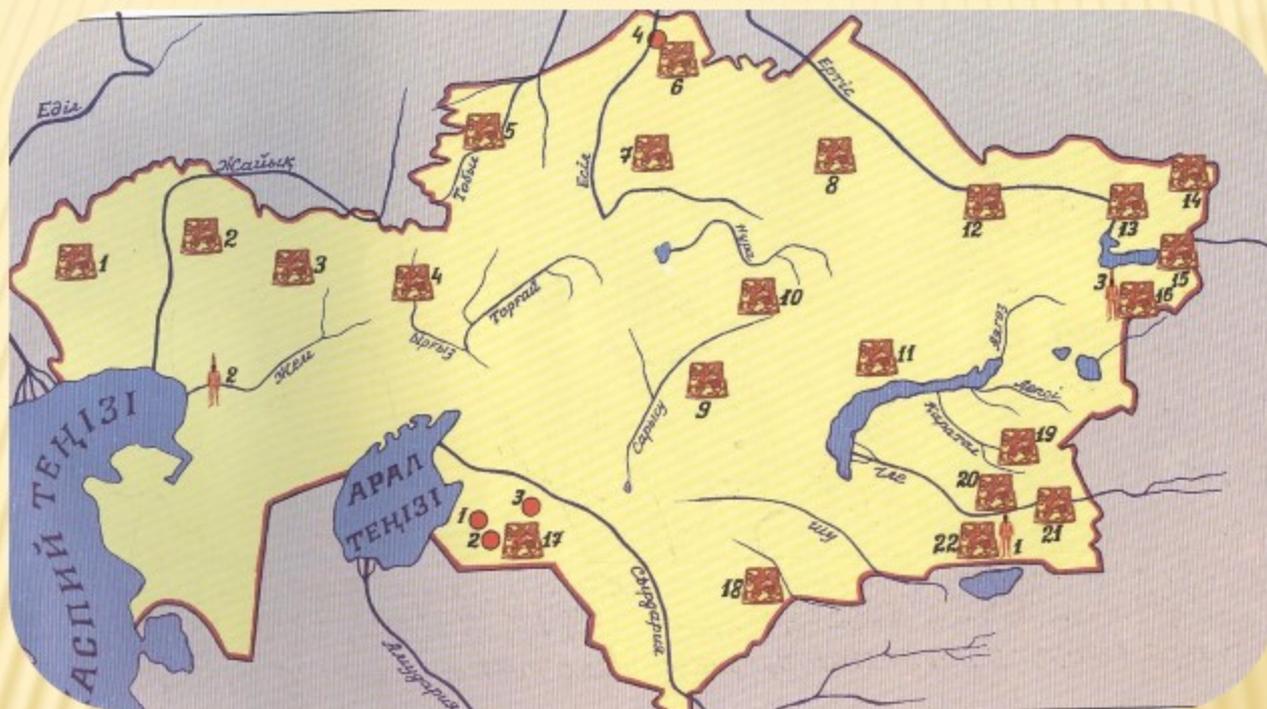
1-Ахмет ауылы; 2-Бесбай; 3-Тастыбұтақ; 4-Өзен маңы; 5-Садзиковское, Алексеѣвское; 6-Затоболь; 7-Новоникольское, Боголюбово; 8-Шағалалы; 9-Айдабал; 10-Бурабай; 11-Степняк, Обалы; 12-Төңкеріс; 13-Ақмала; 14-Семей дөңдері; 15-Ағабас; 16-Ботақара; 17-Борідас; 18-Атасу, Сангру; 19-Дәндібай; 20-Бесоба, Байбала; 21-Берілі; 22-Елшідек, Беласар; 23-Бұғылы, Талды, Ақсу-ауылы; 24-Бөгазы; 25-Қотанемел; 26-Сарыкөл; 27-Қанай; 28-Трушниково, Малокрасноярка; 29-Түгіскен; 30-Тауторы; 31-Қарақұдық

Қазақстандағы сақ тайпаларының орналасуы

Савроматтар – Грек деректері бойынша
Парадарайа сақтар – Парсы деректері бойынша

Қазақстандағы ерте темір дәуірінің ескерткіштері

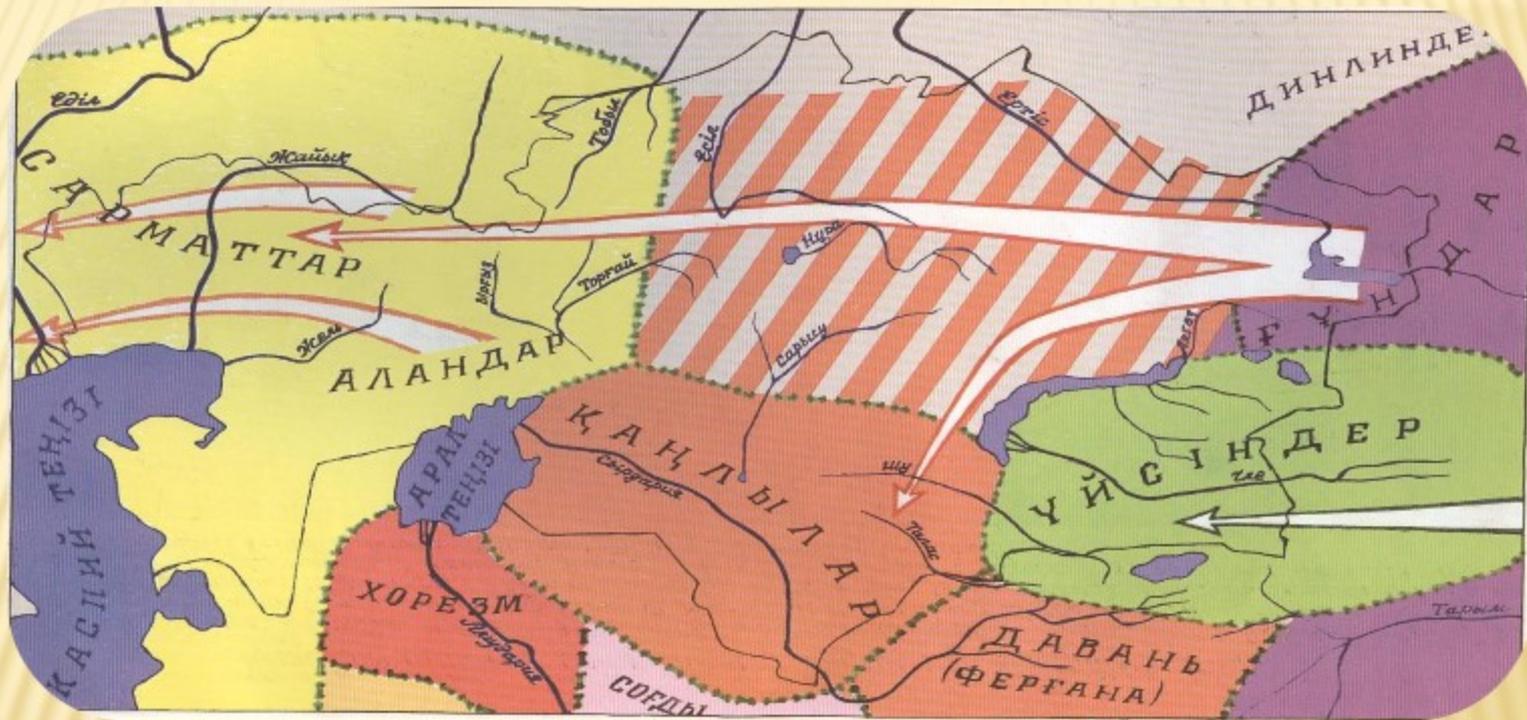
Қазақстандағы ерте темір дәуірінің ескерткіштері

1-Қараоба, Дәуқара; 2-Быковка, Рубежка; 3-Бесоба, Сынтас, Құмиссай; 4-Бөгет, Талдысай; 5-Алакол; 6-Ұлыбай; 7-Айдабай; 8-Тасмала, Қаралұры; 9-Қараағаш; 10-Жыланды; 11-Қарабие, Сылыраоба; 12-Қызылсу; 13-Мәймір; 14-Берел; 15-Құлажорға; 16-Шілікті; 17-Тегіскен, Ұйғарақ; 18-Берікқара; 19-Алтынемел; 20-Қарашоқы; 21-Бесшатыр; 22-Есік.

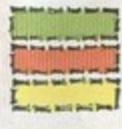
↑ «Алтын адам» табылған жерлер: 1-Есік (1969-70 ж.ж.); 2-Аралтөбе (1999 ж.); 3-Шілікті (2005 ж.)

● - Қалалары: 1-Бәбіш-Малда; 2-Шырық-Рабат; 3-Баланды; 4-Ақтау.

Үйсін, Қаңлы мемлекеттері және сармат-алан тайпалар одағы

Үйсін, Қаңлы мемлекеттері және сармат-алан тайпалар одағы

- Үйсін мемлекеті (б.з.б. II ғ. - б.з. V ғ.)
- Қаңлы мемлекеті (б.з.б. III ғ. - б.з. V ғ.)
- Сармат-алан тайпалар одағы (б.з.б. III ғ. - б.з. IV ғ.)

- Үйсіндердің қоныс аударуы (б.з.б. II ғ.)
- Ғұндардың қоныс аударуы (б.з.б. I ғ. соңы, б.з. I-II ғғ.)
- Сармат-аландардың қоныс аударуы (б.з.б. III - I ғғ.)

Ғұндар (б.з.б III-б.з. V ғасырлар)

Ғұндар мемлекеттері:

- Сұлы Хун мемлекеті (б.з.б. 206 - б.з. 216 ж.ж.)
- Юэбань Хун мемлекеті (II-V ғ.ғ.)
- Ғұн мемлекеті (батыс) (II-IV ғ.ғ.)
- Аттіла тұсындағы Батыс Ғұн империясы (V ғ.)
- Ақ ғұн (эфталит) мемлекеті (VI ғ. басындағы) кезі

- Хундардың жорықтары (Уақыты көрсетілген)
- Б.з.б. 47-46 ж.ж. ғұндардың қоныс аударуы
- Б.з. 93 ж. басталған ғұндардың қоныс аударулары
- Аттіланың Еуропадағы жорықтары
- 451 X - Каталон қырғыны
- ① - Чэйсін, ② - Қанлы, ③ - Дабань (Ферғана) мемлекеттері

Батыс Түрік қағанаты (603-704 жж.)

 - Батыс Түрік қағанатының аумағы
 - Он оқ Будун - Қағанаттың негізгі өзегі
 - Сыаб - Ұлы астана; - Мыңбұлақ - Кіші астана
 - ТИБЕТ - Мемлекеттер

- Мемлекеттер шекаралары
 - Қазіргі Қазақстанның және тағы басқа Орта Азия мемлекеттерінің шекаралары
 ТҮРГЕШТЕР - Тайпалар және тайпалар одақтары

Түркеш қағанаты (704-756 жж.)

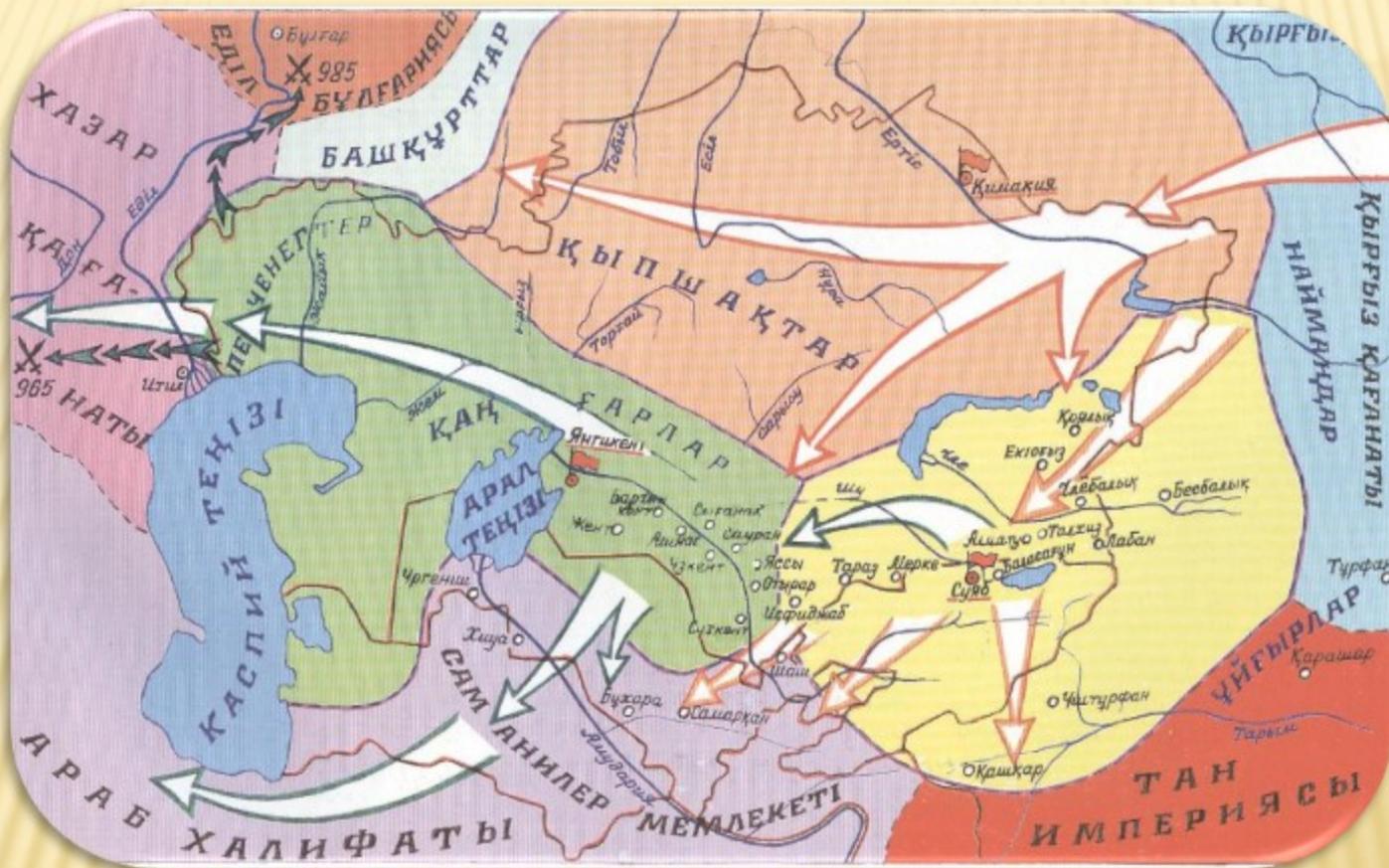

- Түркеш қаған-ң аумағы
→ - Арабтардың жорығы
→ - Қытайлардың жорығы
→ - Түркештердің жорығы

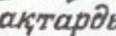
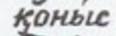
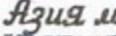
❖ - Ұлы астана; ❖ - Кіші астана
→ - Шығыс түріктердің жорығы
X - Негізгі шайқастар
 ҚАРЛҰҚТАР - Жекелеген ірі тайпалар

- Араб халифатының Орта Азиялық шекарасы (шегі)
 - Мемлекеттер шекаралары
 - Түркеш қаған-ң шекарасы

Қарлұқ, Оғыз, Қимақ мемлекеттері

Қарлұқ, Оғыз, Қимақ мемлекеттері

	- Қарлұқ қағанаты (756-940)		- Қарлұқтардың;		- Оғыздардың;		- Мемлекет шекаралары
	- Оғыз мемлекеті (IX-XI ғ. басы)		- Қимақтардың;		- Қоныс аудару бағыттары		- Қазақстан және т.б. Орта Азия мемлекеттерінің шекарасы
	- Қимақ қағанаты (IX-XI ғ. басы)		- Оғыздардың жорықтары				- Қыпшақтар - ірі тайпалар
	- Мемлекет астаналары						

Қарахандықтар мемлекеттері

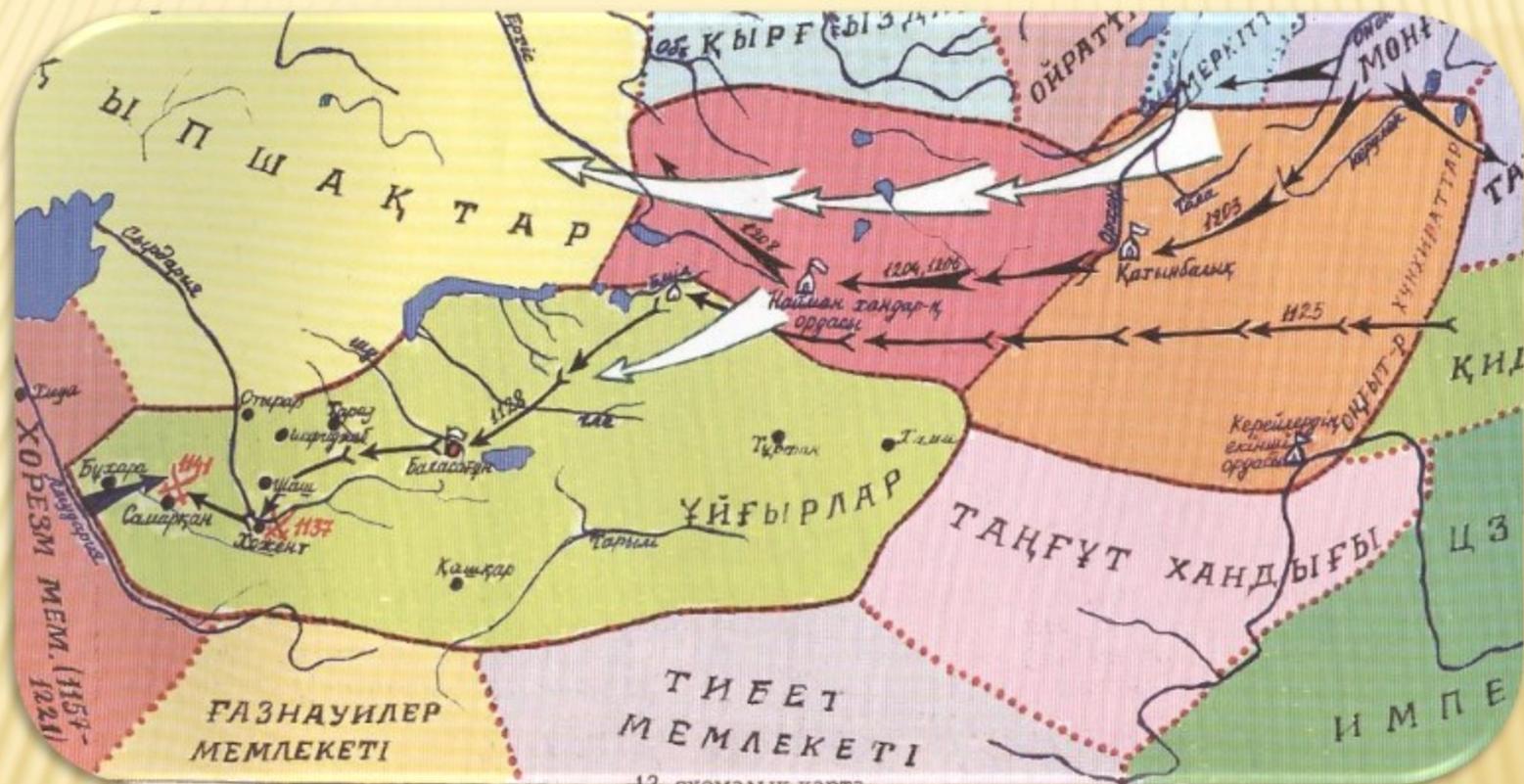

Қарахандықтар мемлекеті (942-1210)

- Қарахандықтар мемлекетінің шекарасы
- Саманилерді жаулап алғанға дейінгі Қарахан мем-ң батыс аймағының шекарасы
- 92-999 → Қарахандардың Саманилер иелігін жаулауы
- ⊙ - Қарахан мем-ң ірі саяси және мәдени орталықтары

- - Шығыс хандық. Астанасы - Баласағұн
- - Батыс хандық. Астанасы - Бұхара
- - Қарақытайлар (қидандар) шапқыншылығы
- 1141 X - Қатуан шайқасы: қарақытайлардың қарахан-селжұқтардың біріккен қолын талқандауы
- - Яғмадар - Түркі тайпалары

Наймандар, керейлер және қарақытайлар мемлекеттері

Наймандар, Керейлер және

- Наймандар мем-ң аумағы мен шекарасы
- Керейлер мемлек-ң аумағы мен шекарасы
- Қарақытайлар мем-ң аумағы мен шекарасы
- Өзге де мемлекеттер мен тайпалар иеліктерінің шекаралары
- Шыңғыс ханның көршілес тайпаларға жаса-

Қарақытайлар мемлекеттері

- Қарақытайлар мемлекеттері
- Монғолдардан ығысқан найман, керей, меркіт т.б. тайпалардың батысқа - Қазақстан аумағына көшуі
- Қидандардың (қарақытайлар) батысқа аууы және Жетісу мен Мәуереннахрға жасаған жорықтары
- Селжұққарахандардың қарсы соққысы
- Үзі шайқастар

Қыпшақ хандығы

Қыпшақ хандығы (XI-XIII ғ. басы)

- Шығыс Қыпшақ бірлестігі
- Батыс Қыпшақ бірлестігі
- Дешті-Қыпшақ аумағының шекарасы
- Жеке Қыпшақ иеліктерінің шекарасы

- Қыпшақтардың негізгі жылжу бағыттары
- Оғыздардың ығысуы
- Өзге мемлекеттердегі қыпшақтар
- ҚҰМАНДАР - ірі тайпалар

Монғолдардың Қазақстанға шапқыншылығы

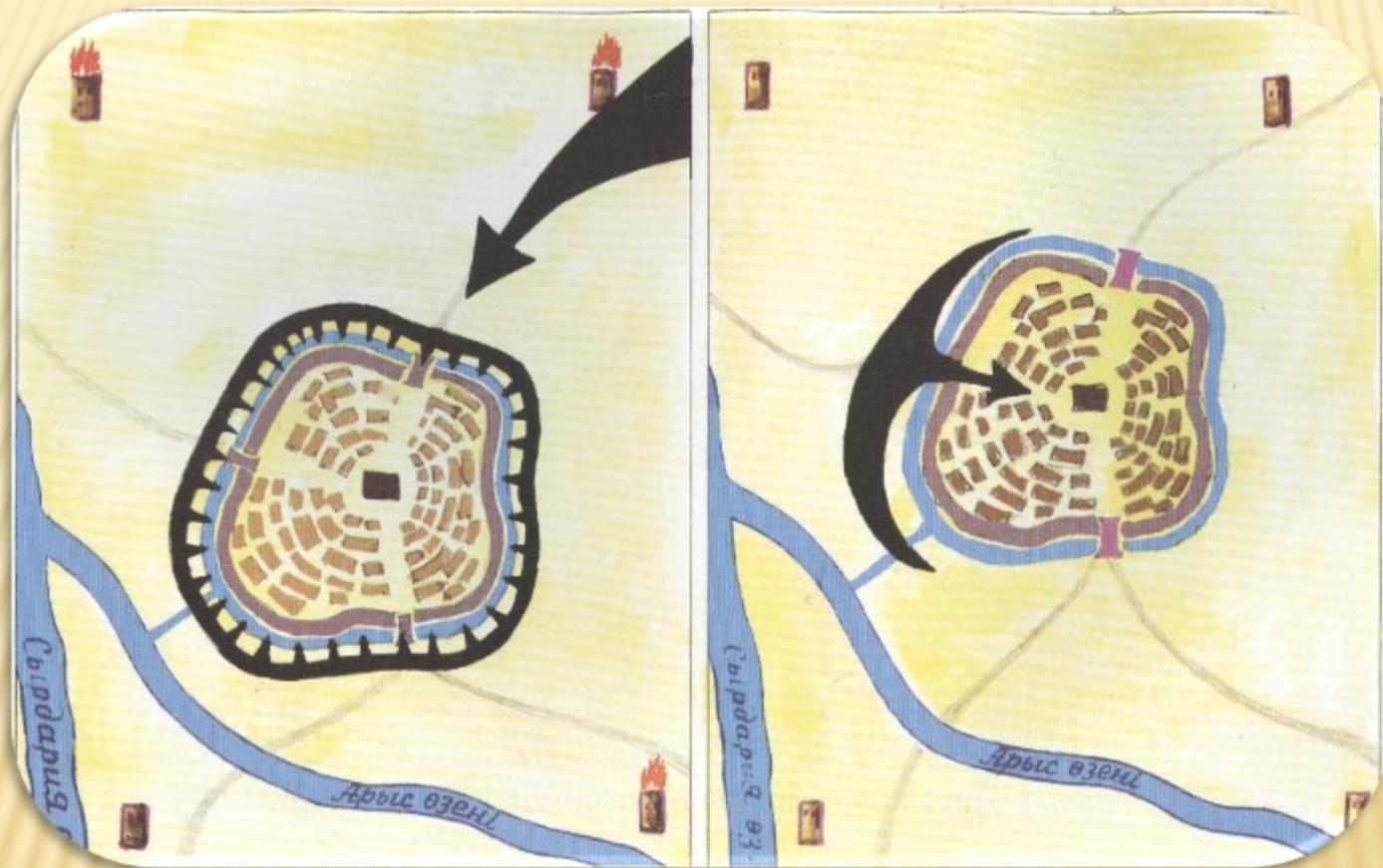

Монғолдардың Қазақстанға шапқыншылығы (XIII ғ. 1-шірегі)

- - Шыңғыс хан жорығы (уақыты көрсетілген)
- - Шыңғыс ханның ұлдары мен қолбасшыларының жорықтары (аты, уақыты көрсетілген)
- ✕ - Монғол басқыншыларына қарсы ірі көтерілістер болған жерлер, шайқастар

- - Монғолдарға күшті қарсылық көрсеткен қалалар
- - Отырар - Басқыншылар талқандап тонаған мекендер аты
- - Монғолдарға дейінгі елдер, мемлекет-ң шекарасы
- - Қазіргі Қазақстанның шекарасы

Қаһарман Отырар қорғанысы

Қаһарман Отырар қорғанысы (1219. IX - 1220. II.)

- - Күзет мұнарасына от жағылып, қалаға жаудың келе жатқандығы тур. белгі берілуі
- - Монғолдардың шабуылы

- - Монғолдардың Отырарды қоршауы (5 ай)
- - Монғолдардың сатқын ашқан қақпадан қалаға кіруі және қиратып талқандауы

Қазақстан аумағындағы Шыңғыс әулетінің ұлыстары

Қазақстан аумағындағы Шыңғыс әулетінің ұлыстары (XIII ғ.)

- - Жошы ордасы
- - Чгедей ордасы
- - Ұлыстардың шекарасы

- - Шағатай ордасы
- - Жошы ханның мазары
- - Қазіргі Қазақстанның шекарасы

Алтын Орда мемлекеті

Алтын Орда мемлекеті (XIII ғ.)

- ➔ - Бату ханның жорықтары (1236-1242 ж.ж.)
- Киев - Монғолдар қиратып, тонаған орыс қалалары
- ✂ - Шайқас болған жерлер
- — Алтын Орда мемлекетінің шекарасы
- ⋯⋯⋯ - Алтын Орданың ұлыстарының шекарасы

- КӨК ОРДА - Алтын Орданың ірі ұлыстары
- БҰЛҒАР - Алтын Орда құрамындағы тарихи-жағрапиялық аймақтар
- - Алтын Ордаға салық төлейтін аумақтар

Алтын Орда және Моғолстан мемлекеттері

Алтын Орда және Моғолстан мемлекеттері

Алтын Орда (1227-1428 ж.ж.)

Моғолстан (1348-ХVІ ғ. басы)

Қыпшақтар - ірі тайпалар

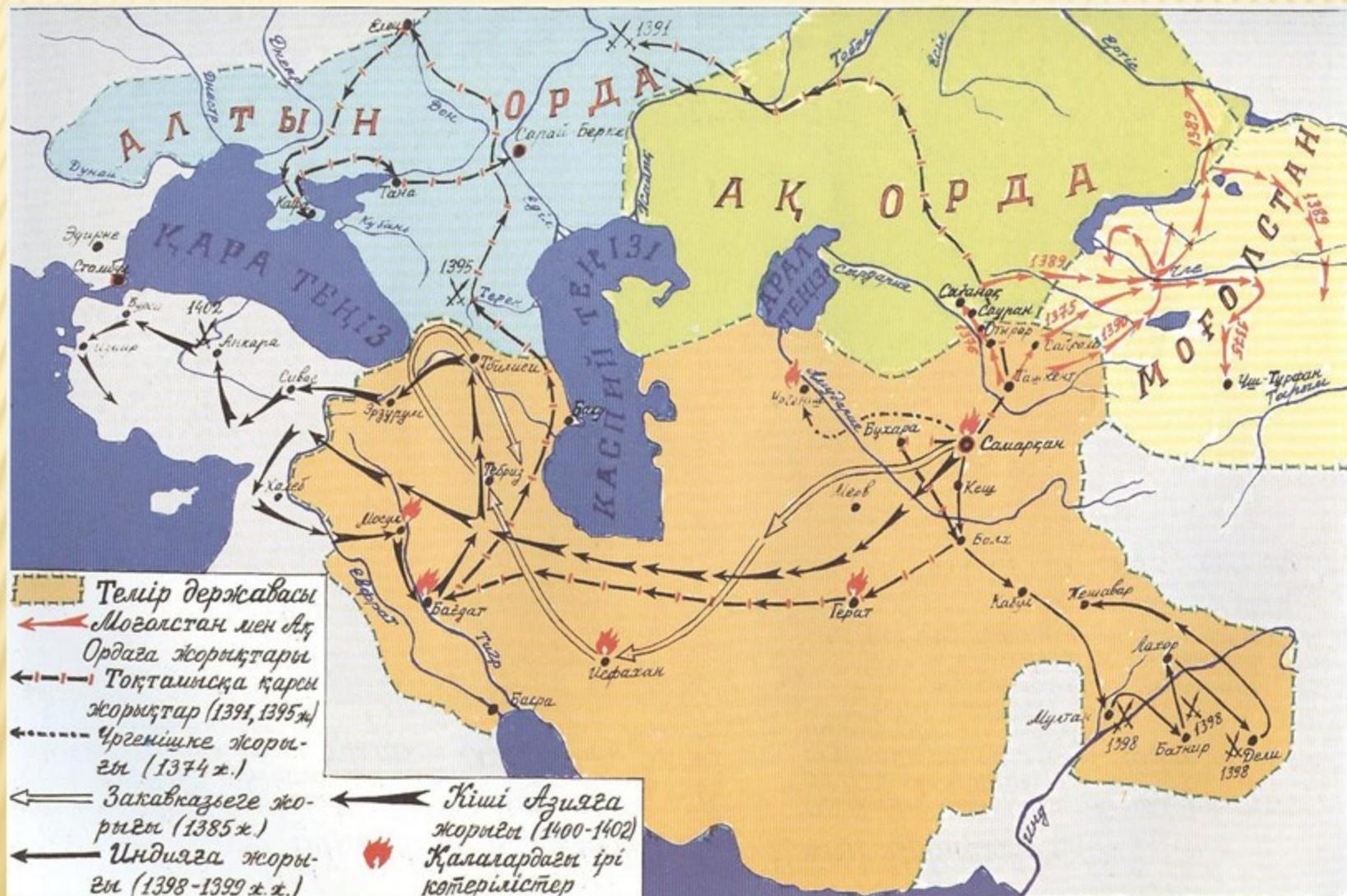
← Орыс ханның Алтын Ордаға жорығы

← Темірдің Алтын Ордаға жорығы

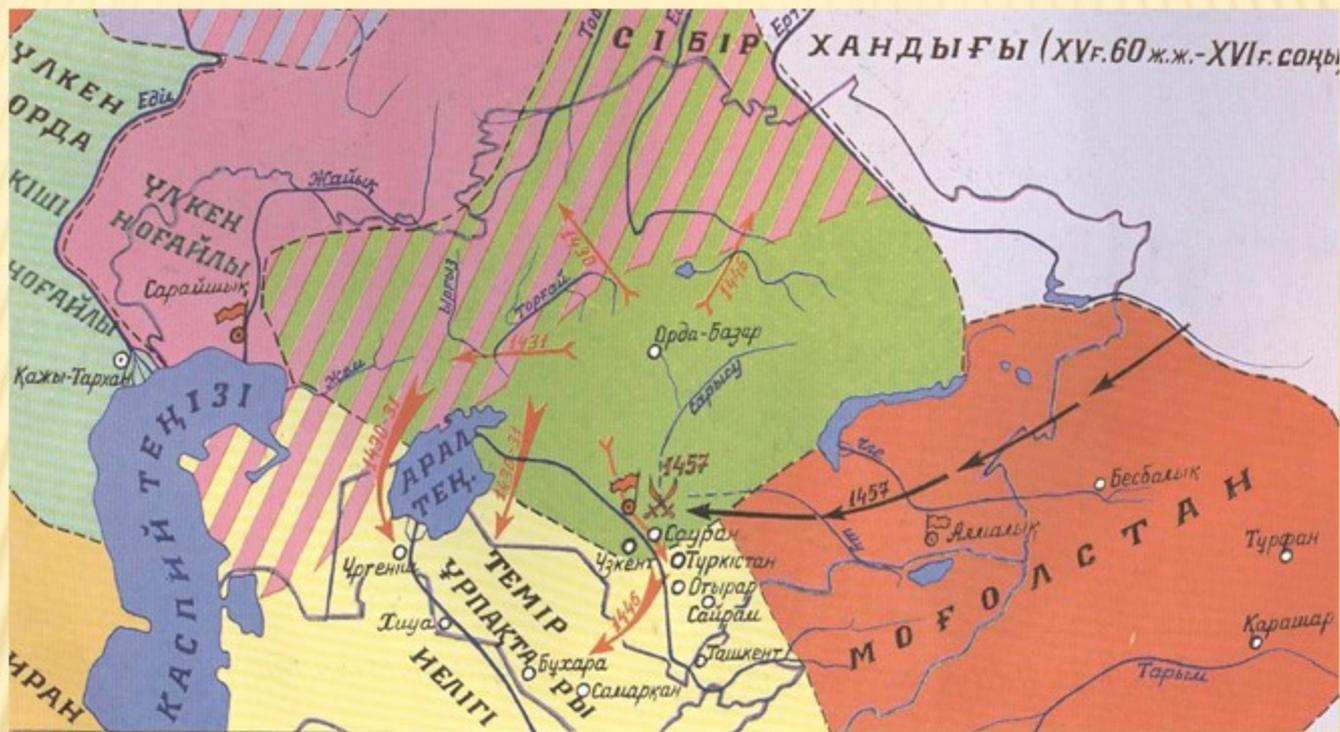
← Темірдің Моғолстанға жорығы

← Ойраттардың Моғолстанға жорығы

Әмір Темір шапқыншылықтары. Темір империясының құрылуы

Әбілқайыр хандығы және Ноғай Ордасы

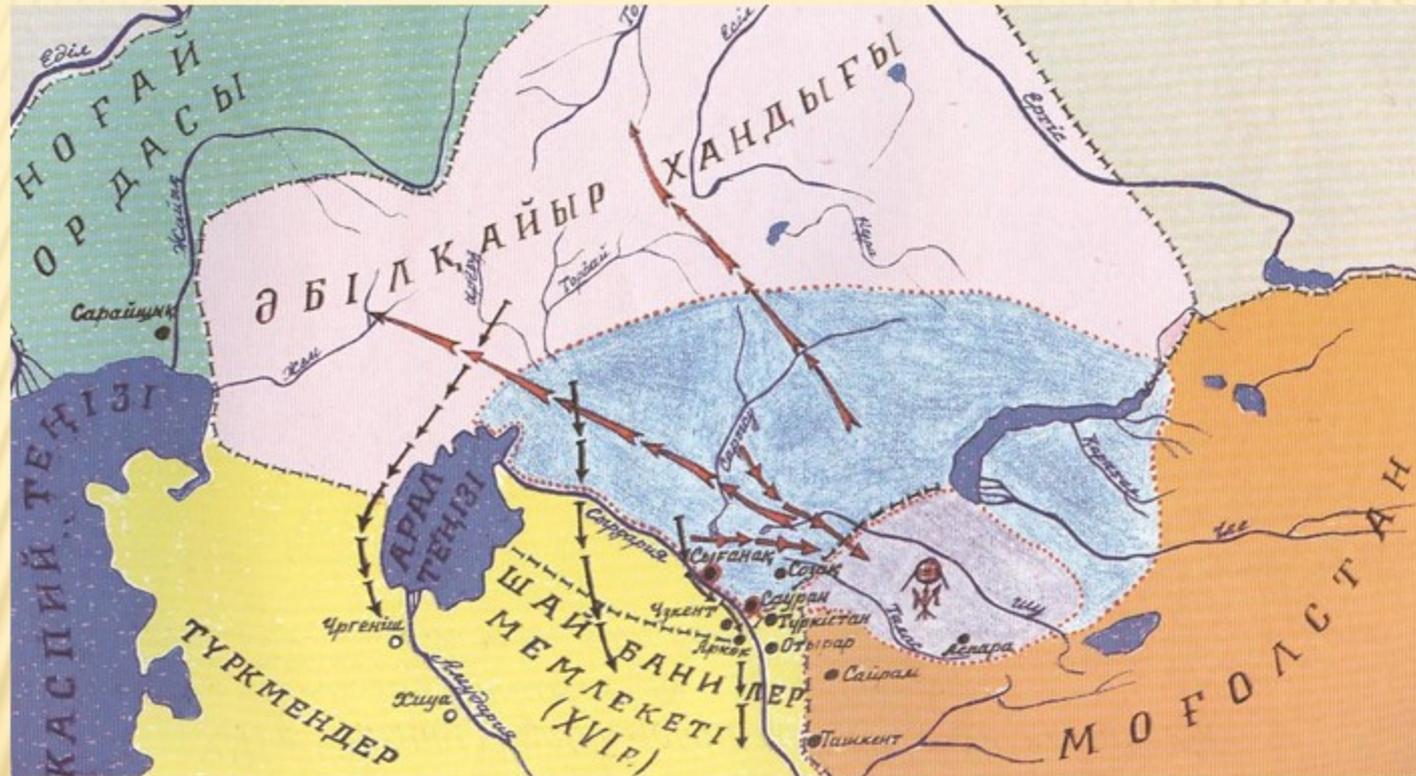

Әбілқайыр хандығы және Ноғай Ордасы

- - Әбілқайыр хандығы (1428-1468 ж.ж.)
- - Ноғай Ордасы (XIV-XVI ғ.ғ.)
- - Ноғайлардың таралып қоныстанған аймақтары

- - Әбілқайырдың ішкі Жошы ұрпақтарының талқандауы
- - Әбілқайырдың сыртқы елдерге жорығы
- - Ойраттардың жорығы
- - Үлгі шайқастар
- - Мемлекеттер шекаралары
- - Қазіргі Қазақстанның, т.б. Орта Азия республикаларының шекаралары

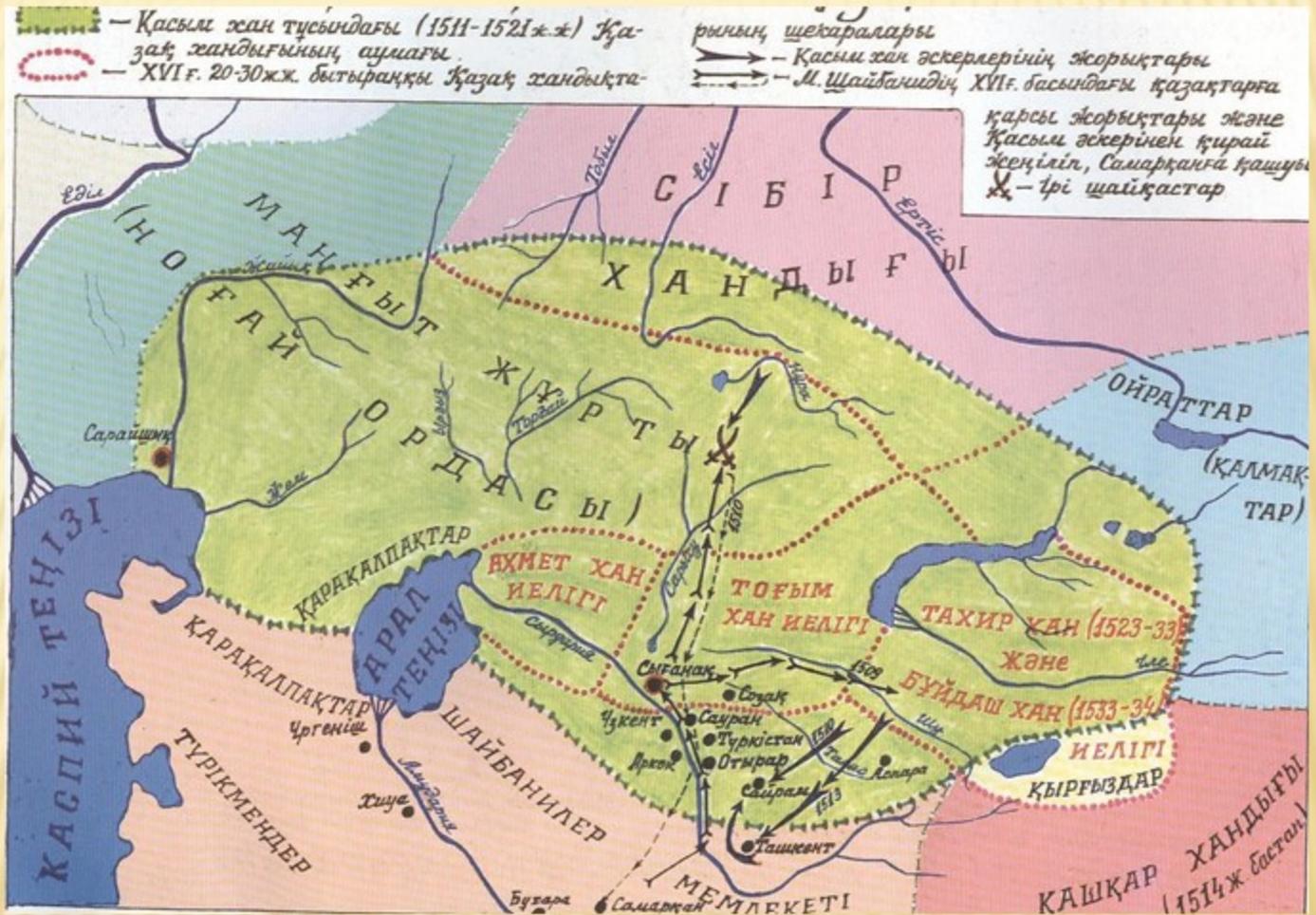
Қазақ хандығының құрылуы. XVғ. Қазақ хандығы

Қазақ хандығының құрылуы. XVғ. Қазақ хандығы.

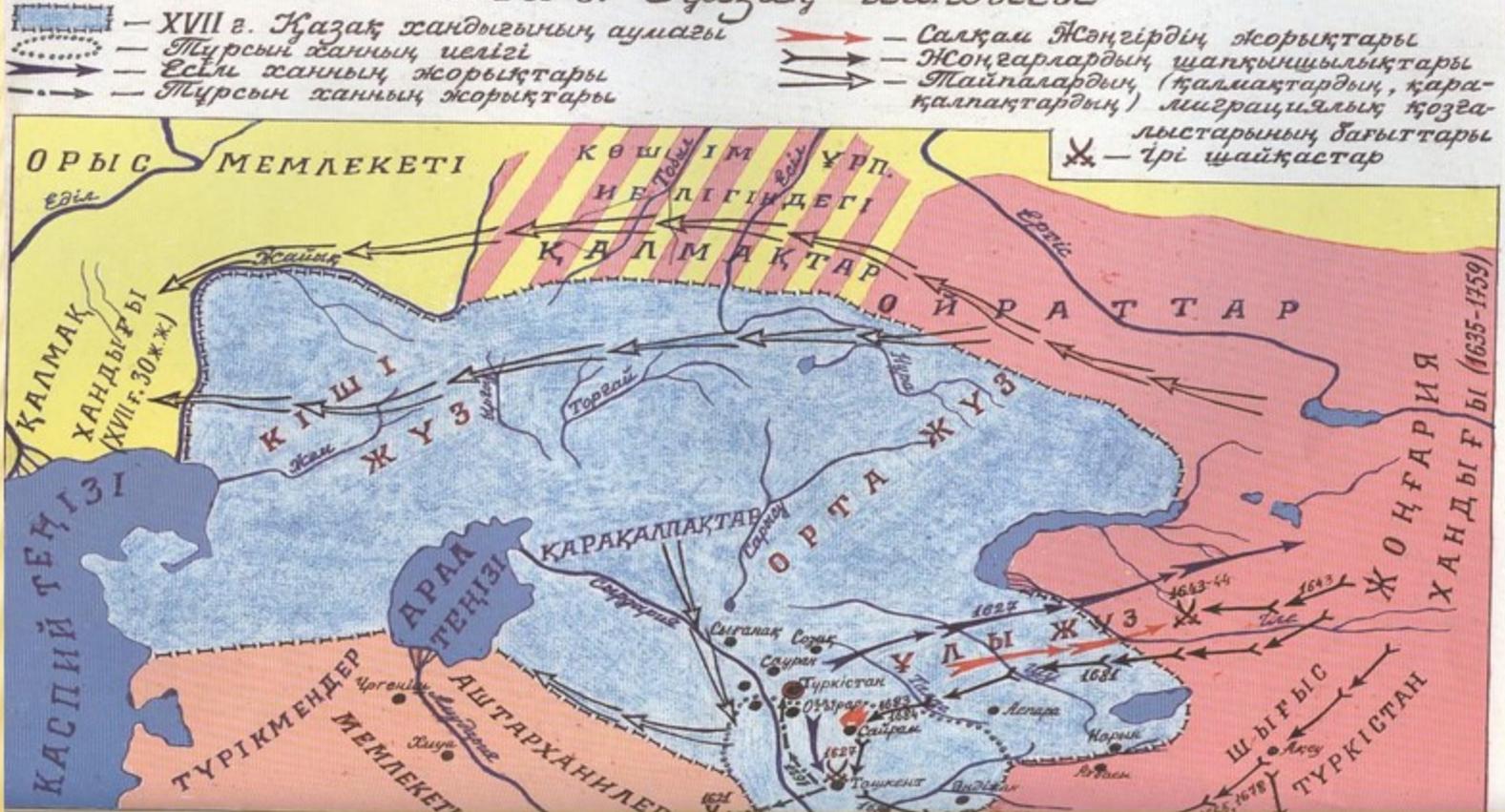
- — Қазақ хандығының шаңырақ көтерген жері
- — Жәнібек пен Керей бастаған көшпелі қазақтардың XVғ. 50-60 ж.ж. Жетісуға көшуі
- — XVғ. 60 ж.ж. ортасындағы Қазақ хандығы
- — XVғ. аяғындағы Қазақ хандығының аумағы
- — Қазақ хандарының жорықтары
- — XVIғ. басында Дешті-Қыпшақ тайпаларының бір бөлігінің Мауереннахрға көшуі
- — Әбілқайыр хандығының, Моғолстанның және Ноғай Ордасының шекаралары (Қазақ хандығы құрылғанға дейінгі)

XVI ғ. бірінші жартысындағы Қазақ хандығы

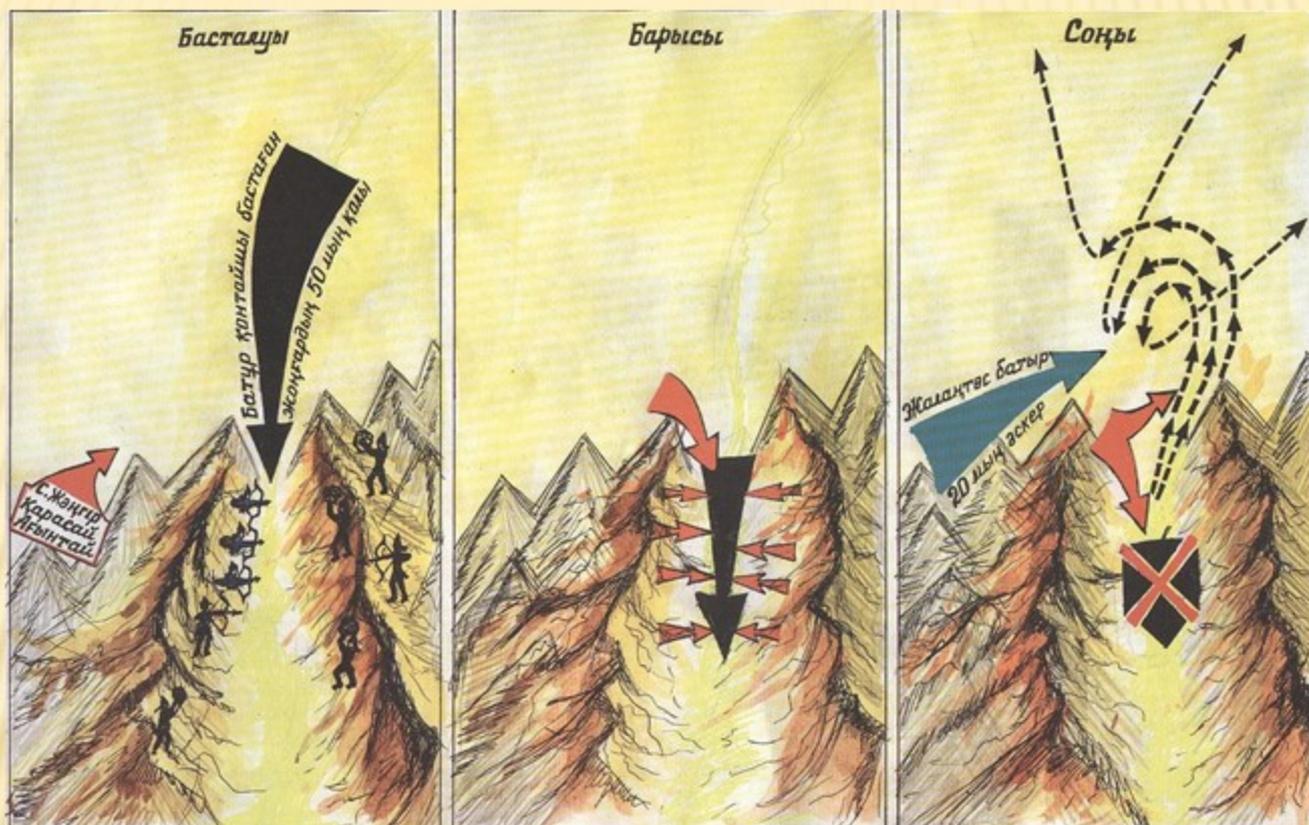

XVII ғ. Қазақ хандығы

XVII ғ. Қазақ хандығы

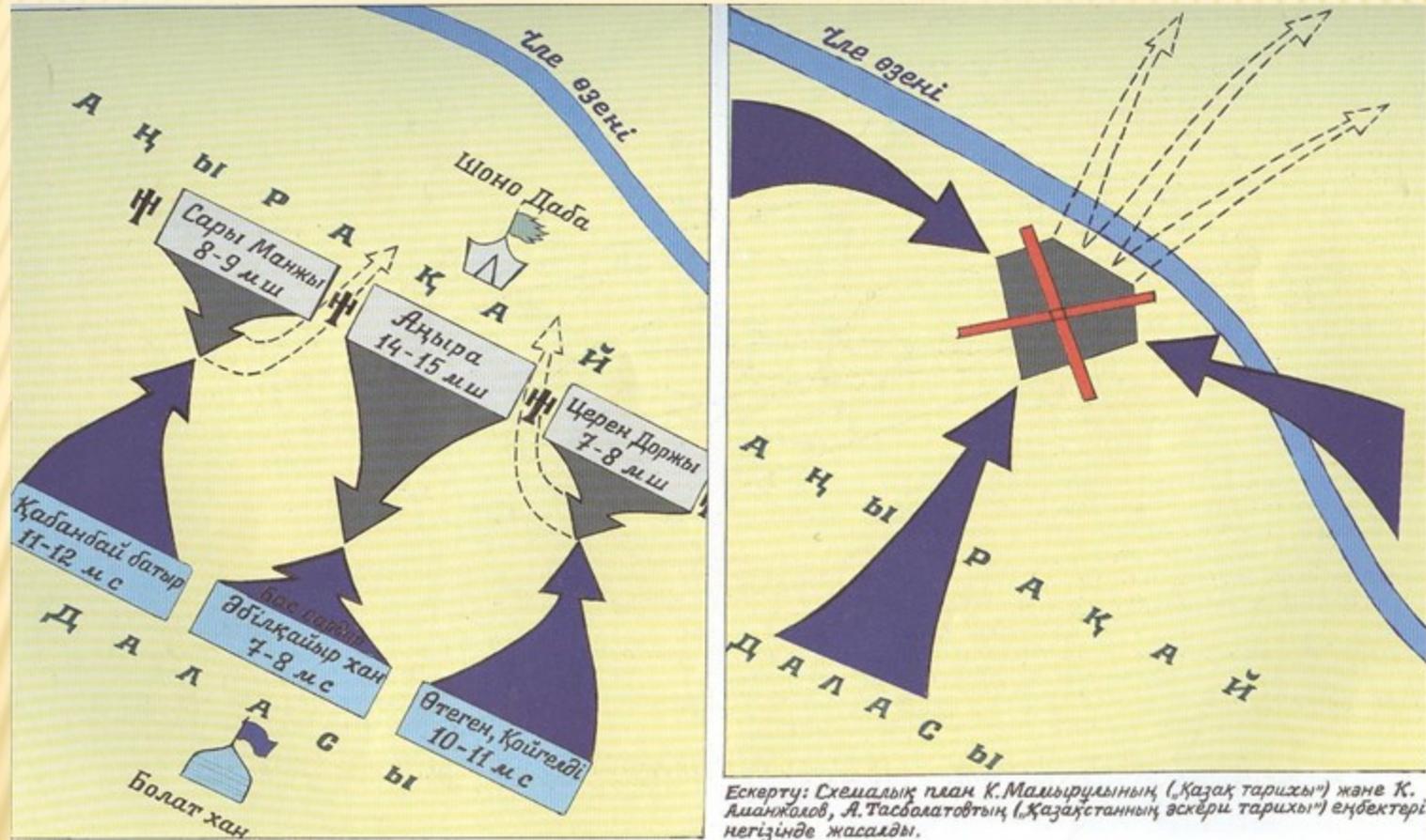
Орбұлақ шайқасы (1944 ж.)

- - Орға жасырынған мерген атқыштар
- - Биік жартастағы тас атқыштар мен мергендер
- - Тосқауылдағы 300 жауынгер батыр
- - Тосқауылдағы әскердің шабуылы

- - Жоңғарларды қос бүйірден атқылап, ту сыртынан соққы беріп талқандау
- - Жалаңтөс Баһадүрдің көшекке келуі
- - Жоңғарлардың шегінуі, қашуы

Аңырақай шайқасы (1730 ж.)

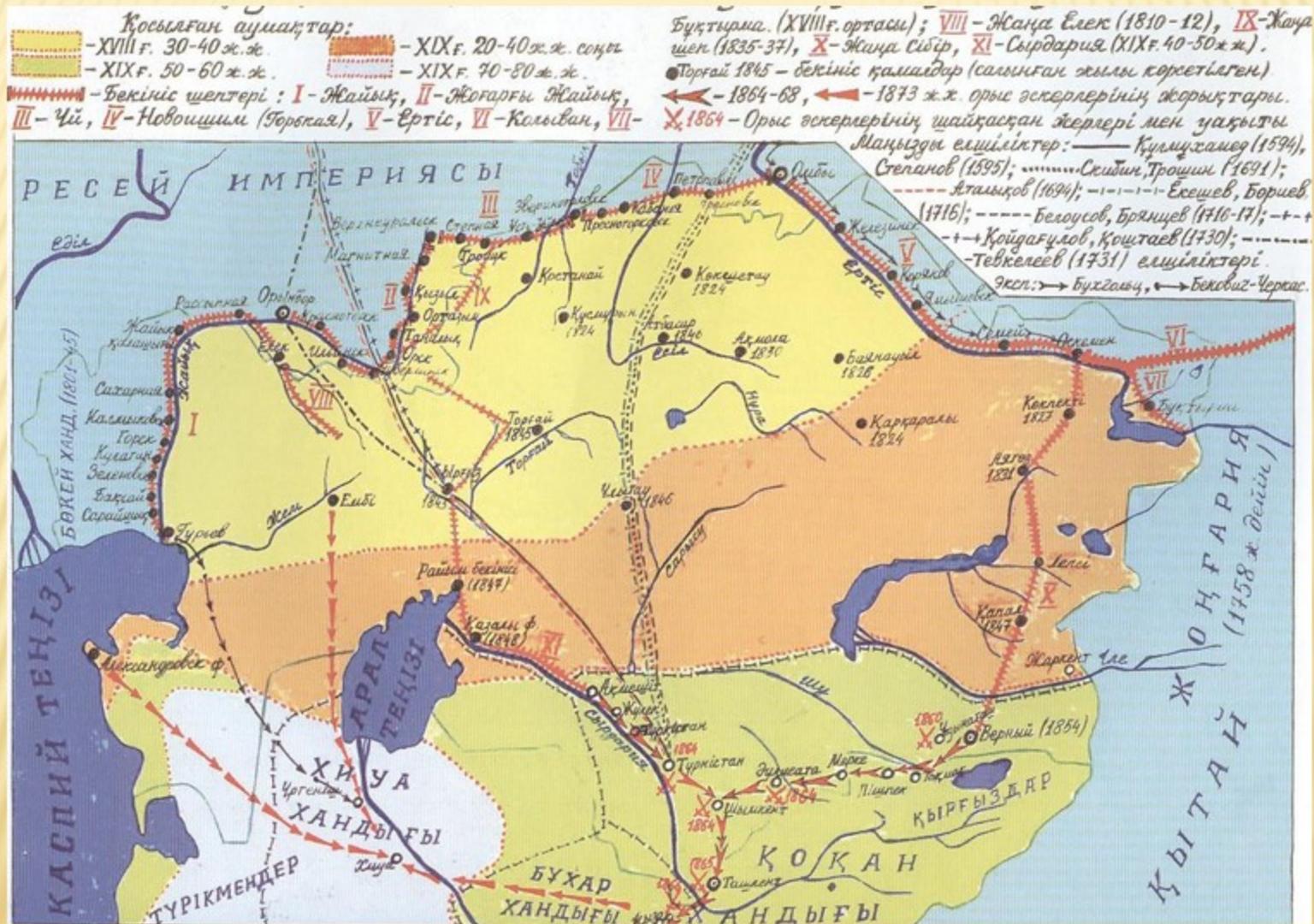

Ескерту: Схемалық план Қ.Мамырұлының («Қазақ тарихы») және К. Аманжолов, А.Тасболатовтың («Қазақстанның әскери тарихы») еңбектері негізінде жасалды.

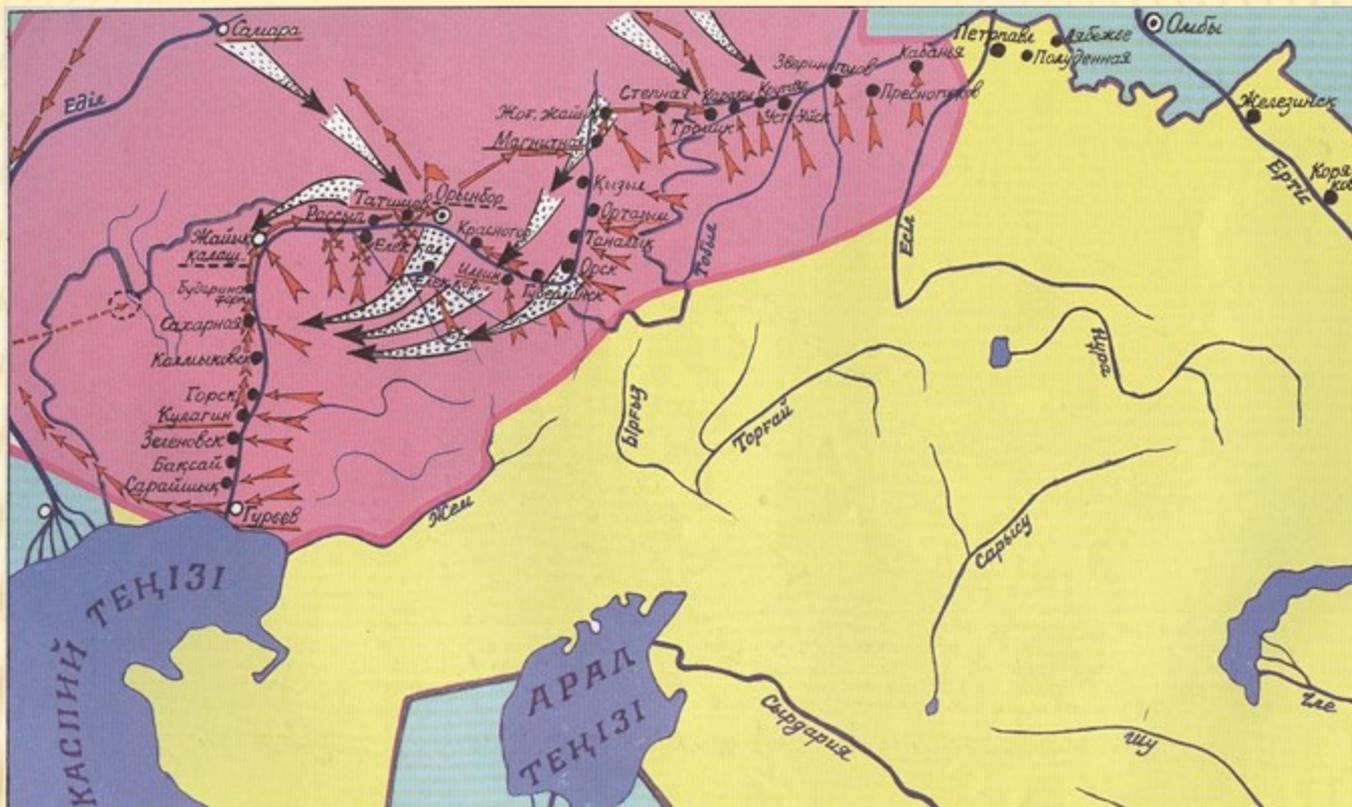
- Қазақ сарбаздарының шабуылы
 - Жоңғар шеріктерінің шабуылы
 - Жоңғарлардың шегінуі

- Жоңғарларды үш жақтан шабуылдап, талқандау
 - Жоңғар зенбіректері
 мс - Мың сарбаз; мш - Мың шерік

Қазақтардың Е.И. Пугачев бастаған шаруалар соғысына қатысуы

Қазақтардың Е.И. Пугачев бастаған шаруалар соғысына қатысуы

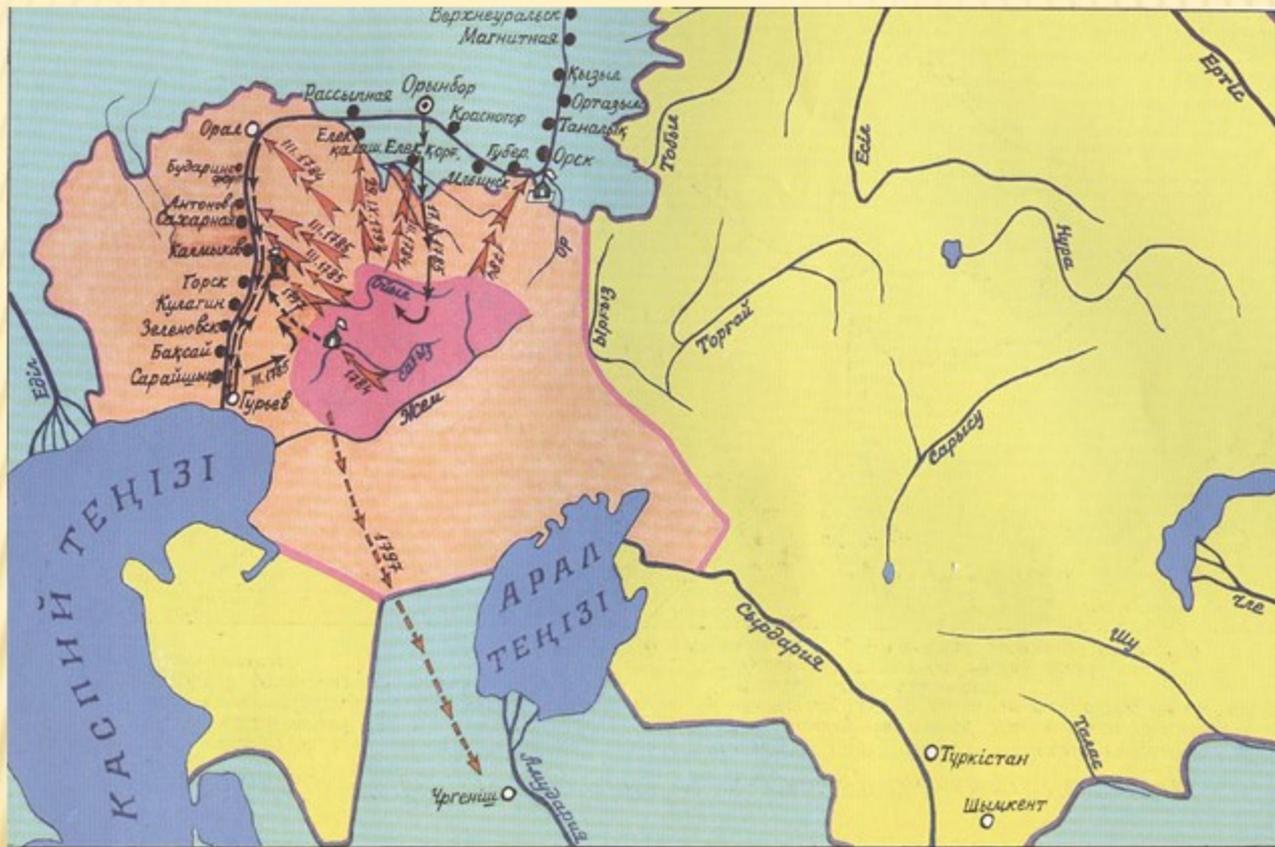

Қазақтардың Е.И. Пугачев бастаған шаруалар соғысына қатысуы

- Көтеріліс қамтыған ауданның шекарасы
- Пугачев бастаған негізгі күштің бағыты
- Көтерілісші қазақтардың шабуылының бағыттары
- Көтерілісшілерге қарсы жазалау экспедициялары
- Пугачевтің ставкасы

- Көтерілісші қазақтардың өз жауларын талқандаған жерлер
- Көтерілісшілер басып алған қалалар мен қамалдар
- Орынбор - көтерілісшілер қоршауға алған, бірақ ала алмаған қалалар мен қамалдар
- Пугачевтің тұтқынға түскен жері
- Қамалдар
- Қалалар мен елді мекендер

Кіші жүздегі Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс

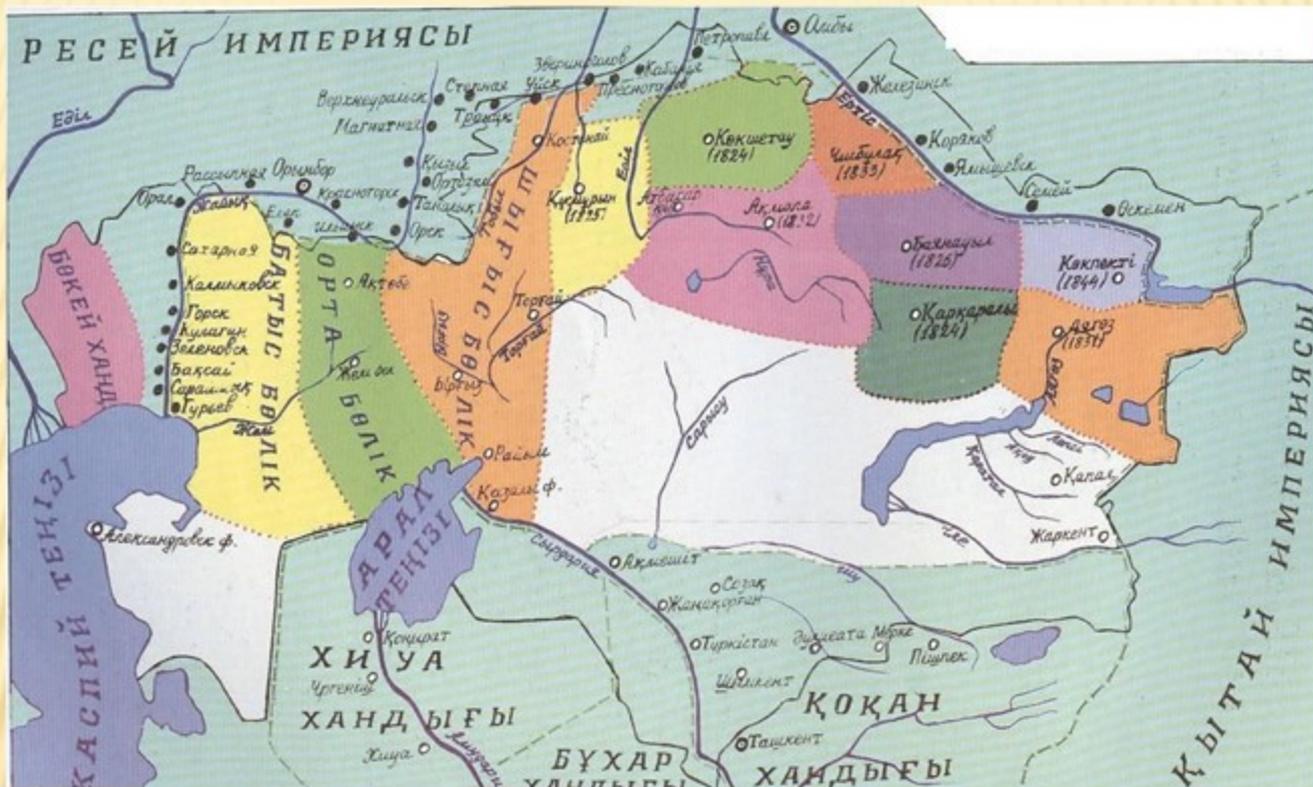

Кіші Жүздегі С. Датұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс

- - Көтерілістің қамтыған ауданы
- - Көтерілісші-ң негізгі ұйытқысы болған, топтасқан жері
- - Көтерілісші-ң негізгі шабуылдарының бағыттары
- - Жазалаушы әскерлердің жорықтарының бағыттары

- - Нуралы ханның көтерілістен қорқып қашып, патша үкіметінен пана іздеуі (1784 ж.)
- - Ералынның хан сайлаған жері (VIII. 1791 ж.)
- - Көтерілісші-ң Есім ханды өлтіруі (28-29. III. 1797 ж.)
- - Сырымның Хиуа хандығына өтіп кетуі.

Қазақстанда хандық биліктің жойылуы

Қазақстанда хандық биліктің жойылуы

- Қазіргі Қазақстанның шекарасы
- - - Мемлекеттер шекаралары
- Батыс Сібір губернаторлығына қарасты округтердің және Орынборға қарасты бөліктердің шекарасы
- Орта жүздегі округтер: - Қарқаралы;

- Көкшетау;
- Құсмурын;
- Баянауыл;
- Аягөз;
- Ақмола;
- Чыбылақ;
- Көкпекті. (құрылған жылдары көрсетілген)
- Кіші жүздегі әкімшілік бөліктер: - Батыс;
- Орта;
- Шығыс.

- Орек - қамалдар
- Созақ - басқа да елді мекендер

Бөкей Ордасындағы И.Тайманұлы мен М.Өтемісұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс. (1835-1838жж.)

БӨКЕЙ ОРДАСЫНДАҒЫ И.ТАЙМАНҰЛЫ МЕН М.ӨТЕМІСҰЛЫ БАСТАҒАН ҰЛТ-АЗАТТЫҚ КӨТЕРІЛІС. (1836-1838 ЖЖ.)

- 1836 ж. жазында көтерілісшілердің алғашқы тентері құрыла бастаған аймақ.
- 1837 ж. көтеріліс қалпыған аймақ.
- Генерал Неклюдовтың сәтсіз жорығы.
- Меркуловтың жазалаушы екі отряды.
- Астраханнан шыққан жазалаушы казак-орыс отряды.
- Торск қамалының жазалаушы казак-орыс отряды.
- Подполковник Тесенің жазалаушы отряды.
- Төрт отряд мен басқа да жазалаушы отрядтардың қосылған жері мен күні.
- Исатай мен Махамбет баст. көтеріс бастығы.

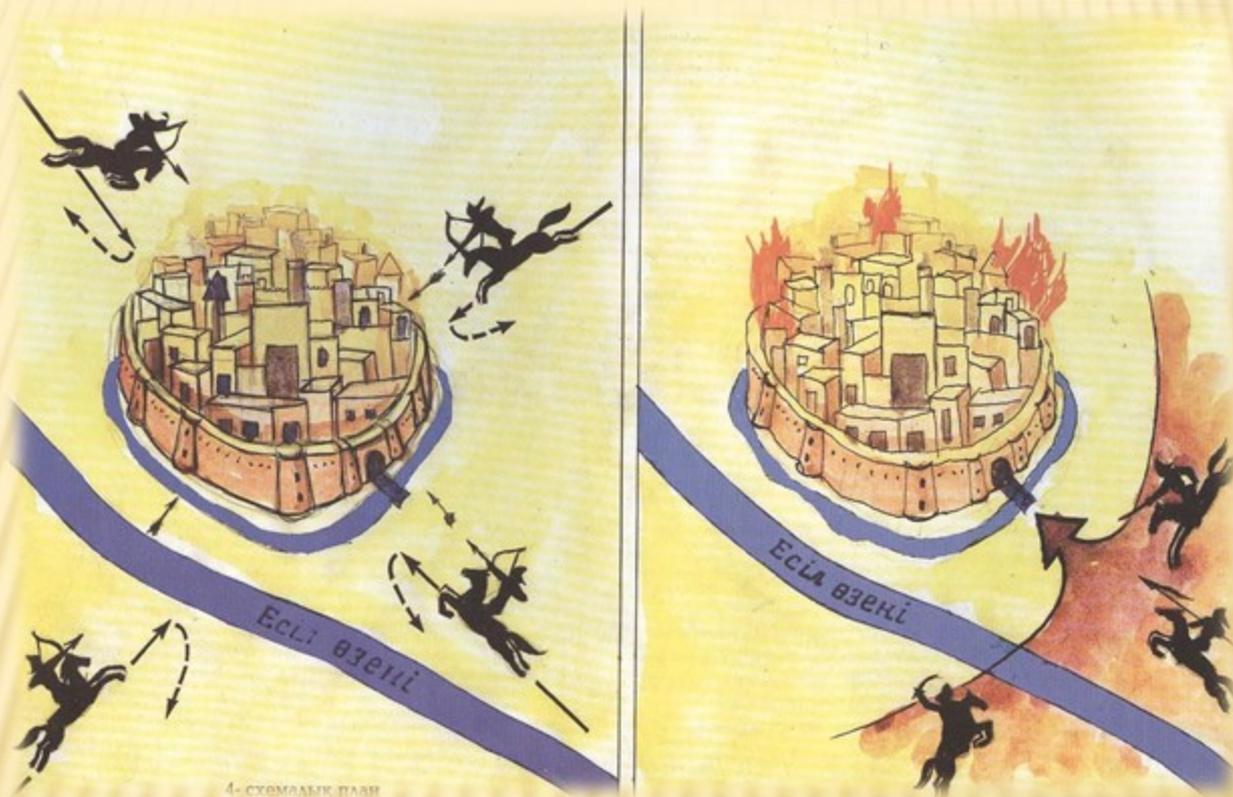
Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес (1837-1847жж.)

Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес (1837-1847жж.)

- Қазақстанның азаттық күрес қарсаңындағы (XIX. 20-30 ж.ж.) Ресейге қараған бөлігінің аумағы
- Қоқан, - Бұхар, - Хиуа билігіндегі қазақ жерлерінің аумақтары
- Округтердің және бөліктердің шекаралары (1822-24)
- Кенесары билігі кезіндегі (1841-1847 ж.ж.) Қазақ хандығының шекарасы
- ➔ - Кенесары әскерлерінің жорықтары
- - - - - ➔ - Кенесарының қоныс өзгертіп көшуі
- ➔ - Орыс жазалаушы әскерлерінің жорықтары
- ✘ - Кенесарының жауларын, оның қамалдарын талқандаған жерлері
- ⊗ - Кенесарының қоршауға түсуі
- ➔ - Қырғыздардың жорығы
- ➔ - Қоқандықтардың ж.

Кенесарының Ақмола бекінісін басып алуы

Кенесарының Ақмола бекінісін басып алуы (26.V.1838)

-Кенесары сарбаздарының бекіністі жан-жақтан тез тұтанатын оқпен атқылауы
-Бекіністің өртенуі

-Қамал гарнизоны күшінің бір бөлігі өртті сөндіруге бөлінгенде, Кене сарбаздарының тез жылылып, бір бағыттан бекініске тіке шабуыл жасауы

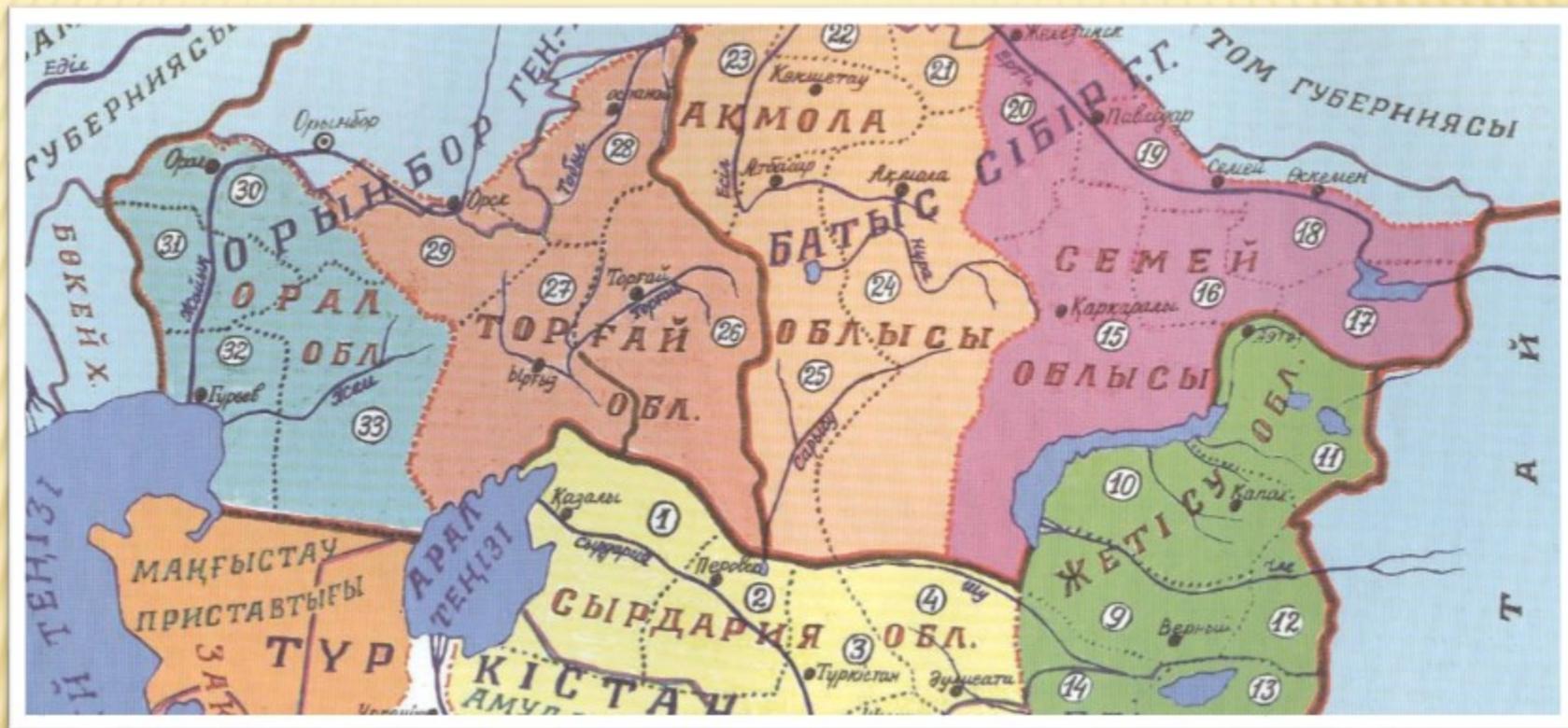
XIXғ. Ортасындағы қазақ халқының отаршылдыққа қарсы азаттық күрестері

XIX ғ. ортасындағы қазақ халқының отаршылдыққа қарсы азаттық күрестері

- Есет батыр бастаған азаттық көтерілістің (1855-58) ауданы
- Жанқожа батыр Нұрмұхамедұлы бастаған азаттық күресінің (1842-45, 1856-57) ауданы
- Оңтүстік қазақтарының Қоқан езгісіне қарсы азаттық күресінің (1858ж.) ауданы
- Патша жазалаушы әскерлерінің жорығы
- Есеттің;
- Жанқожаның шабуылдары
- Жазалаушылармен ірі қақтығыстар болған жерлер
- Ресейдің;
- Қоқанның бекіністерін қоршау
- 1858ж. көтерілісшілер басып алған Қоқан бекіністері
- Жанқожаның Қуаңдария бойындағы Хиуа бекіністерін талқандауы
- Сырдария әскери шебі
- Мемлекеттердің; - Оқругтер мен бөліктердің шекарасы

1867-1868жж. Реформа бойынша Қазақстанның әкімшілік бөлінісі

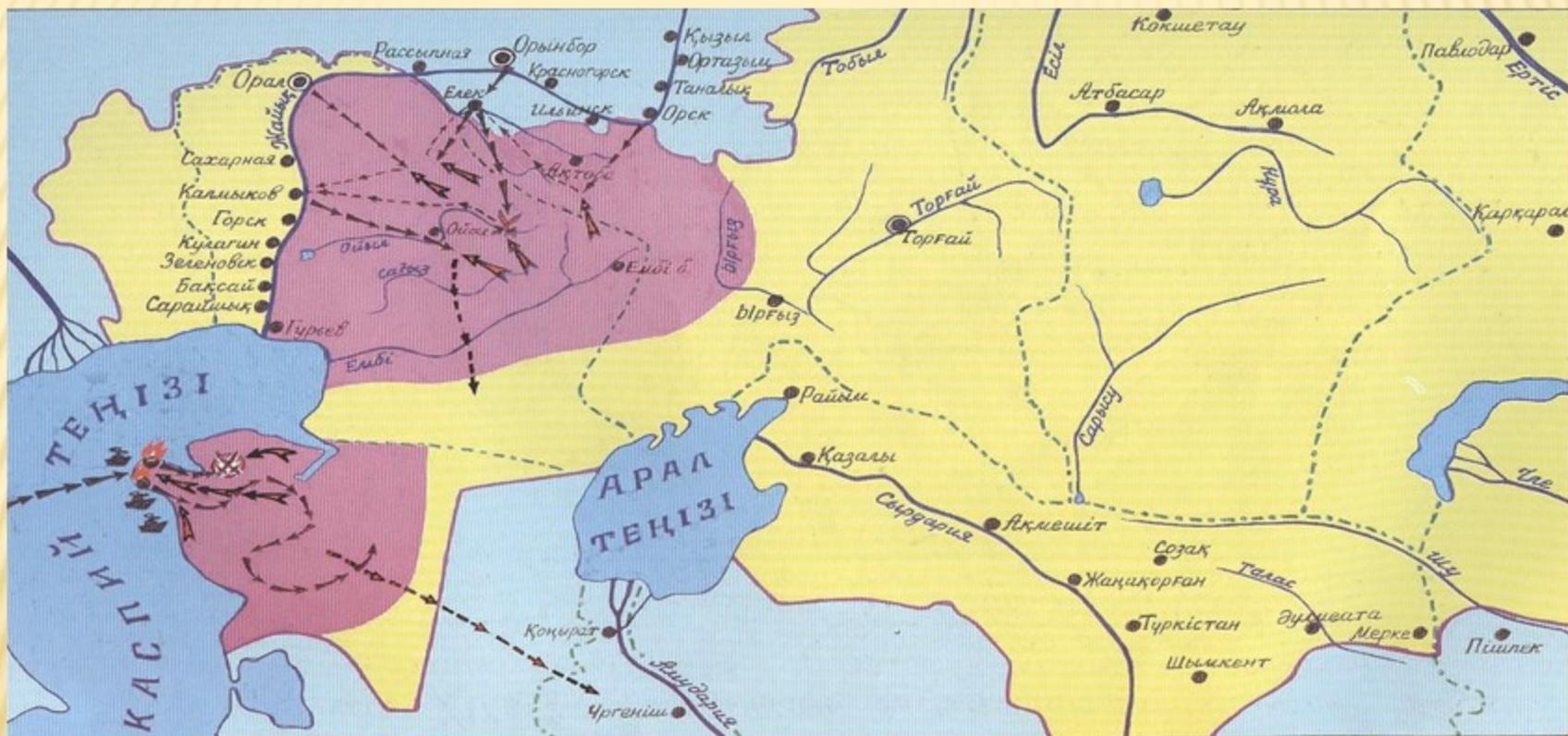

1867-1868 ж.ж. реформа бойынша Қазақстанның әкімшілік бөлінісі

— Губ-губ-ң; — обл-ң; — уездер-ң шекарасы
 Уездер: ①-Қазалы; ②-Перовск; ③-Түркістан; ④-Әулиеата; ⑤-Шымкент; ⑥-Ташкент; ⑦-Қожент; ⑧-Жызақ (Сырдария обл.); ⑨-Верный; ⑩-Қаптал; ⑪-Сергиополь; ⑫-Жаркент; ⑬-Ыстыққол; ⑭-Тоқмақ (Жетісу обл.).

⑮-Қарқаралы; ⑯-Кокпекті; ⑰-Зайсан; ⑱-Өскемен; ⑲-Павлодар; ⑳-Баянауыл (Семей обл.); ㉑-Алиба; ㉒-Петропавл; ㉓-Көкшетау; ㉔-Ақмола; ㉕-Сарысу (Ақмола обл.); ㉖-Торғай; ㉗-Ырғыз; ㉘-Қостанай; ㉙-Елек (Торғай обл.); ㉚-Орал; ㉛-Калмыков; ㉜-Атырау; ㉝-Жем (Орал облысы)

Қазақ халқының ХІХғ. 60-70жж. Азаттық күрестері

Қазақ халқының ХІХғ. 60-70жж. азаттық күрестері

- Көтеріліс болған аудандар
- Патша жазалаушы әскерлерінің жорықтары
- Көтерілісшілердің шабуылдары
- Жазалаушылардың, - көтеріліс шегінуі

- Көтерілісшілердің, фон Штемпель ^{отрядын} жеңіп, қашуға мәжбүр етуі (1869 ж.)
- Көтерілісшілердің, пристав Рукиннің ^{отрядын} қоршап, жойып жіберуі (1870 ж.)